

FELELŐS MEGYEI NAPLO

Előfizetési árak:

Helyben:		Vidéken:	
1 óra	1 K.	1 óra	1-50 K.
3 évre	3 K.	3 évre	4-50 K.
6 évre	6 K.	6 évre	9— K.
1 évre	12 K.	1 évre	18— K.

Megjelenik minden hétfőnap este 8 órakor.

Beszerzési és kiadóhivatal:

Szent István-tér 1.

TELEFON 202.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjazásba szerint.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Szarany Lajos.

Harmadik

esztendeje, hogy egyesek nemcsak a felmentést élvezik, hanem ennek a helyzetnek minden gazdasági előnyét is. A felmentettek óriási többsége, de a pótszemléken alkalmatlannokká minősítettek is alkalmat találtak arra, hogy anyagi javukhoz jussanak: Nem is mulasztották el az alkalmat és — valljuk be őszintén — vagythonhoz jutottak. Ezekkel szemben áll egy hatalmas tábor: hivatalnokok, iparosok, kereskedők, más foglalkozással bírók, akik harctéri szolgálatra nem alkalmasak testi fogyatkozásuk miatt. Ezek a mögöttes országban katonai segédszolgálatot teljesítenek és mert a katonai szolgálat nem juttatott nekik lehetőséget arra, hogy polgári foglalkozásukat folytathassák, anyagiukban kisebbedtek.

Végre észrevettük ezt a vízárszást és orvosolni akarjuk azt a sok panaszt, mely elhangzott. Megjelenik rendelet, hogy a harctéri szolgálatra nem alkalmas katonák visszatérhessenek polgári foglalkozásukhoz. Ez a rész a bevonulandó felmentettek pótlására vonatkozik.

Messzemenő gazdasági érdekek fűződnek a munkakerő pótlásának ehhez a módjához. Az ország új erőket fog nyerni, akik két és fél esztendő után meghaladó idő után kettőzött energiával fognak dolgozni, hogy valamiképpen visszaszerezék mindazt, amit feláldoztak a hazáért. Attól nem kell tartani, hogy a bevonulandó fölmentettek tönkre fognak menni. A háború már nem tart olyan hosszú ideig, mint tartott s így ők az áldozat hozatalában nem is vehetik ki annyira részüket, mint azok, akik nagy áldozatokat hoztak.

Szabadkőműves berkekből.

Nemrégiben jeleztük e helyen, hogy a szabadkőművesek és szociáldemokraták nagyon nincsenek megelégedve a kultuszminiszterium új államtitkárával.

Nem azért, mintha talán már bebizonyosodott volna róla, hogy nem ért a rezortjához. Nem. Még csak most vette át a hivatalát. Azért sem, mert talán rábizonyult, hogy bíró korában ezüstkanalát lopott. Ezt még „ők” sem merik ráfogni: A Világ és a Népszava kizárólag azért haragusznak nagyjánosra (ők, a finomak, így írják), mert *katholikus ember, sőt Urabocsá — kongreganista.*

Harapták, mikor kinevezték. marják most, hogy elfoglalta a hivatalát, és meglátjátok félelmium zumbuchel — támadni fogják, amíg állásban lesz. Ki van rá mondva a *kérem, a kopók üldözöbe vettek a nemes vadat.* A Barkóczy eset megnevelte odaát a bizodalmit és az — étvágyat. Nem is csinálnak belőle titkot, hogy Nagy Jánost azért gyűlölik, mert kongreganista.

Az új államtitkár egyik esti lap munkatársára figyelmeztette ezekre a támadásokra. Tizenformán:

„Bizonyos oldalról, még jóval a kinevezés publikálása előtt kifogások merültek föl az ellen, hogy méltóságod legyen a kultuszminiszterium államtitkára...

— Igen, kérem, — válaszolta az államtitkár ur — van tudomásom róla, ezekre a támadásokra azonban igazán nem akarok válaszolni. Nem vagyok ugyan a nyilvánosság előtt szereplő ember, de annyit mégis tudok, hogy a legokosabb, ha az efféle támadásra nem reflektál az ember. Annyit tudnak kérem rólam, hogy én *pronoszírozott keresztény vagyok: hát ez igaz.* Csak hogy ez nálunk így szokás, a kultuszminiszteriumban két államtitkár van, egy *katholikus és egy református.* A másik államtitkár ur református, hát én leszek a *katholikus.* És akik azzal vádolnak meg, hogy én a keresztény világfelugás híve vagyok, azok elfelejtik rólam, hogy én a bíróságtól jövök és a pártatlanságot, a részrehajlatlanságot, az elfogulatlanságot megtanultam a bíróságnál.

— Mit méltóztatott az alatt érteni, hogy *pronoszírozott keresztény?* — kérdezte az újságíró.

— Azt, kérem, — válaszolta az államtitkár, — *hogy én hitéletet élő keresztény vagyok, jó keresztény vagyok, minden őssim magyar volt.* De kérem, én hivatal-

nok vagyok, csendes munkás, *csöndben kell tehát eltűnnöm a keresztény világnézettel ellentétes világfelugás támadásait.* Azután még úgy vagyok vele kérem, hogy eszembe jut egy régi anekdota Kerkápolyról:

Egy ízben, mikor végiment a faluján kocsin az édesanyával, az anyja megszólította, hogy ugyan jó volna már reflektálni azokra a támadásokra, amelyek az utóbbi időben elszaporodtak. Kerkápoly azt felelte Látja, édesanyám, ha én most lezálnék, hogy minden egyes kutyával, amelyik megugat bennünket, leálljak viaskodni, sohasem érnék haza. Hát így-vagyok vele én is, kérem: *ők csak ugassanak, én meg majd haladok tovább.*

Eddig az intervjú.

Hát persze van most aztán erre nagy gezéresz odaát a szabadkőműves dsungelben! Hogy ez az ember még csak nem is fél! Sőt, hogy nem is titkolja keresztény meggyőződését! Hogy így meg merite sérteni a „magyar (?) sajtót (?)”

Az öregágyu, az Erzsébetváros gyöngye, Vázsonyi Vilmos is megszólal. „All elébe az új államtitkárnak. Legalább megtudjuk, kik ellen kell a demokrákus (?) erőket koncentrálni” és mondotta a nagy néptribun, a *Demokracia páholy tagja.*

Hát Nagy János államtitkár ur el lehet készülve a legroszszabbra. Figyelemmel fogjuk kísérni mi is a sorsát.

Magá az egész ügy egy végtelemlül szomorú fotográfiája a mai Magyarországnak. Lehet itt köztisztviselő bárki, református, lutheránus, unitárius, hitbuzgó zsidó vagy akár budhista: de hívő, hite szerint élő *katholikus ember nem, mert akkor megrohanják a — demokraták.*

És csodálatos, ez az ember-társat vallásért, vallásos meggyőződésért harapó társaság! véletlenül csupa *szabadkőművesek és csupa zsidókból áll.* Szabadkőművesekből, akik nem győzik kiabálni a világba, hogy *ők a vallás nem érdekli, és zsidókból, akik nem győznek sírni, jajgatni a nagy antiszemizmussal miatt ebben a zsidóüldözött országban, ahol olyan szomorú sorsuk van szegényeknek!*

Kedves ifju keresztény barátaim, örüljétek! Szép jövő vár rátok. Liberális apátok gyönyörűen megvertétek számotokra az ágyat. Feküdjétek bele s áldozatok szépeket a felvilágosított Magyarországról, hol minden ember szabadon követheti az ő vallási meggyőződését.

Aludjatok! Álmodjatok! Örvendjétek! Előttetek a pálya!

Bennünket, szegény sötétfejú klerikalusokat egyelőre csak az vigasztal, hogy Nagy János talán mégsem fog Barkóczy sorsára jutni.

Van ennek az esetnek példánája is. Nyiregyházán e hét elejéig Balla Jenő volt a polgármester.

De hallgassuk erről is a szabadkőműves Világot.

Mi történt Nyiregyházán?

A felfüggesztett polgármester.

Nyiregyházának kellemetlen-szenzációja van: a szabolcsi alispán felfüggesztette állásától Balla Jenő nyiregyházi polgármestert. Balla polgármester neve a háború alatt fogalommal lett a közigazgatási tisztviselők között. A *legállásabb polgármester, a mint a közigazgatási tisztviselő jelentette.* A magyar városok égető problémája a háború alatt a közelélezés volt. Balla polgármester *nagyszerű körültekintéssel, előrelátó gondossággal* úgy szervezte meg városa közelélezését, hogy *példaképpen szolgált minden vidéki városnak.* Balla Jenő 1915. tavasza óta áll élén Nyiregyházának. Hosszabb ideig tanácsos volt, majd főjegyző lett, mióta pedig a nagy szabolcsi város polgármestere, *mindn perce a közügyé, a városáé, nem volt pihenője, napot és éjszakát egytelve dolgozott.* Nyiregyházán két tábor áll egymással szemben. A hadakodó és a liberális gondolkodásúak csoportja fejének tartotta Ballát, a konzervatívok és klerikalus befolyása az ő hatalomrajtasával hátrébe szorult. A városban vegyes felekezeti a lakosság, római katolikusok, görög katolikusok, evangélikusok és reformátusok között azonban *megőta a békét Balla, aki különben a legnagyobb egyházközösségnek, az evangélikus egyháznak volt fellépője.* A legutóbbi időben azonban ez az egyetértés meglazult. A harangok rekvirálása idején ugyanis Balla az evangélikusok templomának meghagyatta a nagy harangját, arra hivatkozva, hogy ezzel a haranggal jelzik állandóan a tüzet a városban, tehát annak megmaradása közszükséglet. *Különben is az evangélikusok a városnak legnagyobb felekezete, amennyiben Nyiregyháza lakosainak hatvan százaléka evangélikus. A harang miatt kénytelen klerikális izgatás indult meg a polgármester ellen, akik különben az utóbbi időben a túlfeszített munka nagyon kimerített. A támadásokra a polgármester a Nyirvidék című lapban válaszolt, azt írva a többek között, hogy „hátrább az*

Egyes szám ára 4 fillér.

agarakkal, mert volt példa már rá Nyiregyházán a múlt század ötvenes éveiben, hogy a gazdák a papot kiséprítették a városból.

A nyilatkozat, mely nyílttérben jelent meg, kommentárokat adott okot a városban, de egyszerre beavatkozott a dologba és a klerikális támadások sodrába beállott a vármegye alispánja is. Mikics Dezső alispán — *jogunk van katonai, hogy volt-e joga hozzá* — a hivatali kötelesség megszegését fedezte fel a nyilatkozatban és ennek alapján a polgármestert felfüggesztette állásától. Az alispán és a város polgármestere között az utóbbi időkig szivélyes volt a viszony. Három-négy hónap óta azonban Balla polgármester fölterjesztéseiben, melyek főként a közlélmézesi ügyekre vonatkoztak többször élesebb hangot használt az alispán ellen, aki úgy látszik, sietve várt az alkalomra, hogy visszafizethessen. Balla polgármester azonban kitűnő tisztviselő volt, hivatali mulasztásai nincsenek, inkább követendő példaként állíthatja oda büszkén városra, vármegyére és a belügyminisztérium is az országnak, hogy a magyar köztisztviselők milyenek legyenek. Érthető, hogy a polgármester sem nyugodott bele a vekzálló alispáni intézkedésbe, megtagadta az engedelmességet és csak barátai rábeszélésére adta át hivatalát. *De kérjük: ki a hibás?* Az a közigazgatási tisztviselő, aki közmegelegedésre töltötte be hivatalát és akit most kicsinyen ürügyel kiküzdött karrierjéből és vezető állásából akar kitenni a felsőbb közigazgatás, a mindenható és rövidlátó alispáni parancs vagy a rendszer, mely nem nézi az érdemet, a munkát, a sikert, hanem

belekapaszkodik, ha célját látja, a nagy haragba is, hogy eltegye a város éléről azt az embert, akit a mára számára kellemetlennek talál. —

Igy a Világ Mint látni méltóztatnak, itt szabadkőművesek nem haraguznak Balla Jenőre azért, mert az evangélikus egyháznak főembere. Nem, sőt tudják, hogy emellett mint ember, ideális tisztviselő, a polgármesterek példányképe. Megmentette, mint felekezetének buzgó fia az evangélikus templom nagy harangját a rekvirálástól? Rendben van! Az újságban felekezetileg gorombáskodott, ő az egész város (felekezeti különbség nélkül) minden lakójának feje? Helyes! Ezért a durvasággért felfüggesztették? Borzasztó!

Ezt az esetet sehoggy sem tudjuk jobban megvilágítani, mint ha felállítjuk a kontráját. Ilyen formán:

Tegyük fel, hogy Balla Jenő egy vagyes vallású város katólikus vallású polgármestere. Sőt kon-reganista.

Megmenti a rekvirálástól a katólikus templom nagyharangját. Mikor ezt az evangélikusok kritika tárgyává teszik, ő az újságban kisöprűzéssel fenyegeti az evangélikus tisztelteket. Ezért felfüggeszti őt a szabadkőműves alispán.

Mit tetszenek gondolni, mit írna erről az esetről a Világ?

Ez a szabadkőműves dzsungel.

Krx.

Székesfehérvár a fejkvóta felemelését kéri.

Husvétii számunkban közöltük azt a hivatalos hirdetményt, amelyben a város a kényszerítő körülmények hatása alatt — a lisztjegyesek ugyanis nagyobb számban jelentkeztek, a havi lisztkontingenset pedig nem emelték fel — husvétii örömköül leszállította a lisztkvótát havi 5. és 6 kilóra. Ép akkor kellett a városnak ezt a hirdetményt a közönséggel tudatnia, amikor nem sokkal előbb az országos közlélmézesi országgyűlésen 20 dekában állapította meg a napi fejkvótát. Ez a körülmény készítette Székesfehérvárt arra, hogy a

fejkvóta felemelése ügyében feliratot intézzen az országos közlélmézesi vezetőségéhez. A felirat lényegesebb tartalma a következő:

Március 15-én volt a hatósági liszre felvették száma 6030 család 25129 taggal. Ebből 18117 könnyű és 6950 nehéz munkás.

Március 15-től április 1-ig jelentkezett 118 család 315 taggal, és abból 269 könnyű, 44 nehéz munkás. E szerint április 1-én ellátandó volt 6148 család 25442 taggal és abból 18448 könnyű, 6994 nehéz munkás. Ha a nehéz

munkásoknak és őstermelőknek havi 7.60, a könnyű munkásoknak havi 6 kiló lisztet adunk, ez kitesz 1638 q. lisztzükségletet. Ehhez jön a különféle intézmények, vendéglők, kifőzők lisztzükséglete havi 220 q.

Az összes lisztzükséglet havonként 1858 q. Új szükségletként jelentkezik ezenkívül az itt épülő katonai telep 250—300 munkásának lisztzükséglete.

Az előadottak alapján kénytelenek vagyunk a könnyű munkások lisztkvótáját havi 5 s a nehéz munkásokét havi 6 kilóval megállapítani a rendelkezésben megállapított 6 és 9 kiló helyett.

Ha ez más városokban is így volna, természetes hazafias megadással tűrnénk, mint a háborúnak elkerülhetetlen nélkülözését, de értesülésünk szerint a székesfővárosnak és más városoknak a lisztellátása ennél kedvezőbb s így a fájó tehetetlenséghez, amelylyel polgáraink nyomorát nézzük, az elkeseredés is járul.

Piacunk teljesen üres. Burgonya és egyéb kenyérpótló anyag semmi sem jön piacra. Zsir nincs, a hus ára elviselhetetlen. Tej nincs. Tojás a szükséglethez mérten kevés. A fővárosban legalább pénzért kapható élelmiszer. Nálunk

TÁRCA.

1848. április 11. *)

Egy százada terhes, vészes fellegek boríták a magyar nemzetiség és alkotmányosság egét. A környetei abszolútizmus dermesztő fagyá ilt a lelkekre, hogy a magyaros és alkotmányos érzés minden megnyilatkozását, élettőmelegét teljesen kibőbantsa. Nehéz idöket éltünk, de túléltük. A nemzeti vasakat szétörtö az önkénykedés és erőszakosságverte bilincseket.

1825-től jobb idök virradtak a magyarra. Küzdeni még kellett, nem ugyan a nyílt abszolútizmussal, hanem a nemzet haladását akadályozó, a még mindig akadékoskodó bécsi kormánykörök számitásból ösdi felfogásával és tetteivel szemben. Új, dicső küzdelem kezdődik, a szavak és tettek harca a reformokért. Nagy volt és intenzív a viaskodás, mert nemcsak Bécs állott a másik oldalon, hanem magyarok is. Főnséges volt a tusa, mert nemzeti nagyságok, igazi magyaros jellemek álltak a sikon, a nemzeti fejlődés talaján. A ma-

*) A Fejermegyei és Székesfehérvári Múzeumgyűlését 1848-iki nyomtatványt alapján.

gasztos, lángoló küzdelem fényes — bár, sajnos, rövid ideig tartó — eredményeket produkált. A nemzeti akarat diadala az utolsó rendi országgyűlésen (1847—48) kulminált.

Tisztán reávilágított az eredményekre a reformkorszak egyik vezéralakja, Kossuth Lajos, azon szózatában, amelyben a 48-as vívmányokat megsemmisítő intrikák ellen fűt harci riadót: „Elhátároztuk: szegény árva hazánk szabadságát visszazerezni; de visszazerezni nemcsak egyedül a nemesség számára, de az egész nép számára. A nagylelkű nemesség elhatározta a néppel minden szabadságát megosztani és a nép minden terheiben megosztani... Robotot, dézsmát eltöröltünk. Az adófizetés terheiben... az ország védelmének kötelességében megosztottunk. És a népet minden alkotmányos szabadságnak részeseivé tettük.” Majd megemlíti a felelős miniszteriumot, a nép és az ország szabadságát őrző nemzeti kormányt.

Nincs szándékomban most a a nemzeti vívmányokat sorra venni, hanem egyedül azt akarom megállapítani, illetve fölleleveníteni, hogy mennyiben változtattak ezek a föld népe: a jábbagyok (földmivesek) helyzetén.

Minden törvény, legyen még oly

világos is, szükzavú; a részletekre nem terjeszkedik ki, magyarázatra szorul. Ez áll a jelenre, állt a múltban, a 48-as idökben is. Hozzá akkor iskolázottsággal is csak kevesen dicsekedhettek. A szegény földmives népek a szellemiüköböl bizony alig jutott. Hogy hozott számára valamint a 48-iki tavasz, azt sejtette; de hogy mennyi megkönnyebbülést és sorsjavítást biztosított, minö szabadságot és jogokat juttatott neki, azt már nem tudta. Mindezekről fel kellett világosítani. S erre sok helyen akadtak vállalkozók, így Székesfehérvárott is.

Mindjárt a márciusi események után városunk közönségét is értesítették arról, hogy tulajdonképpen mik is történtek e nagy napokban? Értelmeztek a jobbágyakat (földmiveseket) érdeklő pontok nagy fontosságát. Jelezték, hogy ezután nem lesz cenzura; megmagyarázták, hogy mit jelent az: szabad sajtó. Igen eklatáns módon állították a nép szeme elé, hogy micsoda haszon reá nézve a szabad sajtó. Eddig még kalendáriumot sem lehetett szabadon írni. Eddig: „ha azt akarják írni, hogy a jobbágy sorsa nem igen jó, a nemzet kitörölték és lett belöle igen jó.”

Hogy a jobbágyok (földmivesek) jobban állásak, mit is nyújtott

nekik a 48-iki törvényhozás, mennyi jötekonyság háramlott reájok, összehasonlítás tesznek a földmivesek hajdani és mostani helyzete, a szolgasors és szabad polgári élet, a régi temérek szenvedés és az új, örömteli, reményteljes állapot között. A reformkorszak hősei küzdöttek a földmunkásokért az emberi jogok és gazdasági érdekek szempontjából. A szívos küzdelem folyamán a földesurak is eszmélni kezdtek, jobb belátásra jutottak, elhatározták, hogy szakítanak a régi rendszerrel, amely szolgává teszi a földmivest és minden terhet csak az ő vállára rak. Polgártársává, testvérévé fogadta a szegényt, megosztotta vele jólétét és jogait.

A földmivesekre vonatkozó vívmányokat általában három csoportba oszthatjuk és ezeket — amint egyik röpirat jelzi — három szimbólum: az eke, a kard és a könyv köré sorakoztathatjuk.

I. 1848-ig szolga volt a jobbágy, rab a föld, amelyet munkált. Adózott természetben és ezért termésének jelentős része másé lett. Ez még csak hagyján! De a kötelező dolog, a kézi és székérobot; ez volt a legkényesebb az egész urbéri rendszerben. Eddig a saját földjét úgy kellett bevetnie amint a földesur kívánta, nem amint ő akarta. Ha megjelent a

Szomaházy István első filmje:

MESE AZ IRÓGÉPRŐL.

Legközelebb bemutatja az Apolló-színház.

pénzért sincs. Ilyen körülmények közt újból és újból kérnünk kell: kegyeskedjék liszt-kontingensünket felemelni, mert havi 15 vaggon lisztet éhínségnek vagyunk kitéve.

E fölterjesztés eredményét nem is várhatja be a városi hatóság és már intézkedett is a fejkvóta leszállításáról.

Igy hangzik a város felterjesztése.

Odaát már tisztogatnak.

És nálunk, mikor?

Förtelmes még csak rá is gondolkunk, hogy egyes nagybankok — nemcsak odaát, hanem nálunk Magyarországon is — milyen közgazdasági tevékenységet fejtenek ki. Az egyik bankörzés disznókkal kereskedik, a másik zsirral, a harmadik sört gyárt. Csak éppen azt a tevékenységet nem fejt ki, ami a kötelességünk, hogy a gazdasági életet szilárd alapokra helyezték.

A nagybankok — nemcsak odaát, hanem nálunk is — nem a gazdasági élet jelentős tényezői lettek, hanem valóságos rablóvárok, ahonnan könnyűszerrel nyuzhatják a százazreket, a dolgozó, szenvedő nyomorgó népeket. A kofát, aki egy tojásért 4 fillérrel többet kér a maximális árnál, szigoruan megbüntetik. De a méltóságos és nagyságos árdrágítókat, nagybankok befolyásos vezetői még

hajdu, földesura földjére kellett mennie munkába. Így az esztendő legszebb napjait ott töltötte, neki csak az esős napok és ünnepek jutottak, amelyeken nem dolgozhatott. A széna rothadt a mezőn, kepei kicsiráltak és ő nem segíthetett magán a földesuránál kellett dolgoznia. A jobbágy az ékehez volt kötve, húzta az igát, izzadt a nap, hevén és pedig többnyire más javára.

Most megváltozott mindez — magyarazzák. Szabad lett a munkás, szabad a föld. E kettős felszabadulás nemzetgazdasági kihasználását is igyekeznek méltatni. A gazdasági fellendülés egyik feltétele, a teljes egyéni szabadság megvan, a jökevő munkálkodás remélhető; s ha hozzájárul a józan, okos gazdálkodás, kellő szorgalom, ha félkarolyák a gyümölcs-termelést, meg állattenyésztést is, az anyagi kultúra nagy és általános jólétek terem.

Eddig csak a jobbágy adózott, ezután mindenki fizeti az adót. Mindenki polgár és egyenlő, tehát az országos terhek viselése is közös.

II. 1848. előtt fegyvert nem hordhatott a becsületes munkás ember, sőt házából is elvitték azt. Kötéllel fogták a jobbágyok fiait vagy sorshuzás utján vitték katonának és pedig ki, idegen országba; ott küzdött, ott vérezt.

— Most mindenki katoná, most

mindig szabadon gazdálkodnak.

Odaát már megkezdődött a tisztítás munkája. Ezuttal a Depositenbank akadt meg a büntető törvénykönyv paragrafusában. Nálunk is garázdálnak a Depositenbankok, a százmilliósi rablóvárok, a legszemérmelenebb árdrágítók. Legfőbb ideje volna, ha gazdasági életünknek ezt az Augiász istalóját erős kézzel kitisztítaná a kormány. Végre is gátal kell vetni annak a terhatatlan állapotnak, hogy mindenki rohamosan akarjon meg gazdagodni a háboruban.

A székesfehérvári tisztviselők szövetkezete.

A megalakítás előmunkálataira kiküldött szűkebb bizottság hétfőn Kerekes Lajos dr. elnököle alatt gyűlést tartott s azon pontosan körülírták a működés irányzatát és az alapszabályok kidolgozására 4 tagu bizottságot küldtek ki, ennek tagjai Balog Lajos törvénytudó bíró, Kerekes Lajos dr. főjegyző, Meister Adolf könyvelő és Vértes József tanár. A tagok 12 hónapon át 10 koronát fizetnek be betéti rész gyanánt, az 1200 koronáról való fizetésük pedig 24 hónapon át 5 k-át fizetnek be. Kívánatos ellenben, hogy az 500 k-án felüli fizetésük 2

tisztesség katonának lenni, nem írtozati most a házáért harcolnak, azért a földért, amely nekik becsületés, szabad megélhetést biztosít.

III. 1848-ig a magyar földművest kizárták a törvényhozásból, a tisztviselők választásából. Semmihez nem szólhatott, semmit nem kezdhetett. Most jobbra fordult az idő. Az országos ügykezelésnél érve nyelhet, követelhet választást. Eddig minden hivatalban csak nemesek ültek, ezután minden alkalmas ember megválasztható, ha földmives gyermeke is.

1848. április 11-ike tehát korszerű dátum hazánk társadalmi életében és közgazdasági történetében. A régi, elavult, lenyűgöző rendszer ideje lejárt. Nagyfontosságú erők szabadultak fel. Egy elnyomott néposztály szociális értékét és jobban felhasználható gazdasági erejét mentették meg és biztosították a hazának. S vajon kiknek is köszönhetjük mindez? Azon önzetlen és tisztalelkű hőrozsoknak, akik tudtak és akartak küzdeni ember és honfitársaiért, a nemességnek, amely kártalanítással ugyan, de nagylelkűen feladta urbéri jogait; az egyházi rendnek, amely minden kárpótlás nélkül lemondott a papi tizedről, s amit „az ország Rendei, mint a haza oltárára letett áldozatot, örök emlékezet okáért törvénybe iktatták.”

L. D.

részl jegyezzenek. A második rész után azonban más kamat jár. Az esetleg mutatózó hasznót a bevásárlás arányában visszatérítik az év végén. Hitelt csakis a befizetett részjegyek erejéig adnak.

A szövetkezet nagyszabásu boltot kíván megnyitni, az minden élelmi, ruházat, és közfogyasztási cikkek beszerzésével és eladásával foglalkozni fog; ellenőrzésre, a helyes üzleti kalkulációra s persze az árak és a minőség valamint a kiszolgálás megbízhatóságára gond lesz. Ezek afőbb irányelvek, melyeket már eddig is megállapítottak és az alakuló gyűlést már legközelebb megtartják.

HIREK.

— Katonai kitüntetés. A király az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásukért Várfalvay Stungl Ferenc 13. huszárezred nyug. százados legfelsőbb dicsőségi elismerést, Marczfalvay Benda Kálmán 17. népf. főhadnagy újból legfelsőbb dicsőségi elismerést, Prosz Kálmán 17. népf. főhadnagy, Kostyal Kálmán a 17. honv. pótzászlóaljnál beosztott cs. és kir. 65. gyalogezredbeli tart. százados újból legfelsőbb dicsőségi elismerést, Kalmár Béla népf. főhadnagy 1. oszt. ezüst vitézségi érmet, Szakál István honvéd, Somogyi István szakaszvezető 2. oszt. ezüst vitézségi érmet, Sárközli Daniel őrvezető, Knauz István, Kincsa János népf. Eibeck György népf. tizedes, Körczöl András, Juhász Imre, Jordán Antal, Ször István, Hammer Mátyás, Schlotthauer János honvédek, Joó Sándor csendőr, Sándor János népf. tizedes, Macher András, Eder József, Hubler Imre, Rappai Mihály, Molnár Gyula, Nagy István IV. Mészáros Károly népfelkelők, Brunner József népf. szakaszvezető, valamennyien a 17. honvédgyalagezredben, bronz vitézségi vitézségi érmet kaptak.

— Katonai kinevezések. Friedmann Armin hadnagy főhadnaggyá, Nagy Miklós, Wéber József, Kollin Mór, Dudósits József, Niederland Imre, Stibál Agoston, Schlichterle Károly, Pakozdi Gyula, Lendvai Lajos, Kovács Lajos, Schubert Károly, Kollin Imre, Oermann József zászlósok hadnagyokká léptek elő.

— Katonai érdemkereszt. A király Tar Pál 69. gyalagezredbeli tartalékos hadnagynak az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartása elismeréséül a katonai érdemkereszt 3. osztály adományozta a hadiakitványokkal és a kardokkal.

— Pintér Gyula adófőtiszt kitüntetése. A m. kir. VI. számú csendőrkereleti parancsnokság okirattal megdicsőítette Pintér Gyula népfelkelőt 3 éve szolgál már a csendőrségnél s jeleg Alecsuton teljesít szolgálatot, egy rejtélyes gyilkossági esetenek hosszas, kitartó és céltudatosan vezetett nyomozással történt kiderítése és a tettes elfogása körül kifejtett eredményes közreműködéséért. Ugyanez úgyból kifolyólag ugyanez kitüntetést kapta Csete Ferenc népfelkelő címzetes őrmester. Nagy Vendel járás-őrmester, Hegedűs György 2. oszt. őrmester, Pandur Ferenc őrmester a magyar szent korona országához tartozó csendőrség felügyelőjeit kaptak dicsőségi okirattal.

— Bírói hírek. Dr. Koltai Tóth István csoportai kir. aljárásbíró a győri kir. ítélőtáblához tanácsjegyzőül rendelték ki. — Dr. Pekker Emil bícskei kir. közjegyzőt a székesfehérvári kir. ügyészség területére ideiglenes ügyészi megbízottul rendelték ki.

— Hósi halál. Rumpler József móri népfelkelő 1915. évi március 30-án az északi fronton elvérzett a hazáért. — Hartmann Ferenc móri földmives, 69 gy. e. népfelkelő a harctéren szerzett betegsége következtében 1916. évi október 28-án korházban meghalt. — Bars János timárpusztai kocsis, 17 honvédgyalagezredbeli népfelkelő 1916. évi november 29-én a román harctéren hósi halált halt.

— Új városi aljegyző. A tanácsosi állások betöltésével megrögződött aljegyzői, illetve rendőrkapitányi állások betöltése körül újabb kombinációk vannak. Dr. Csistáry Emil tb. aljegyző az egész városház tanácsa szerint annyira fontos erő a közigazgatásban, oly kitűnő tisztviselő, hogy a jegyzői kar semmi esetre sem nélkülözheti. Dr. Csistáry tehát valószínűleg aljegyző lesz. Hasonlóképpen dr. Koller Gyula közigazgatási szakornok, ő most orosz hadifogoly. A rendőrkapitányi állást pedig Bokor Atillával szándékoznak betölteni. Bokor a városnak kipróbált munkaezeje, a háboru kezdete óta katonai szolgálatot teljesít. Így két fontos érv szól amellett, hogy a kapitányi állást vele töltsék be. Hogy még újabb kombinációk is lesznek-e, egyáltalában nincs kizárva.

— Közigazgatási bizottsági ülés a városnál. Székesfehérvár közigazgatási bizottsága kedden délután tartotta havi ülését s azon dr. Bierbauer Viktor főorvos részletesen beszámolt a közegészségügyéről, a Vöröskereszt munkájáról, és a városi vegyvizsgáló állomás tevékenységéről. A pénzügyigazgatási előadó a befolyt és hártrálékban levő adókról referált. Majd a gazdasági, ren-

Az „ÁRPÁD-FÜRDŐ R.-T.“ gőzfürdője

folyó hó 12-től, csőtörtőktől kezdve a további intézkedésig nyitva van.

dőri törvényszéki, és iskolai jelentéseket vették tudomásul. A jelentések részletesebb bismertetését helyszükre miatt lapunk holnap számában hozzuk.

— **A Pro Patria munkában.** Közkedvelt hadijótékonyasági intézményünk a Pro Patria állandóan tevékenykedik. Munkálkodása két főcsoportra oszlik. Majd kedves ünnepélyek rendezésével pénzt gyűjt a nemes célra, majd pedig a megszerzett pénzt a katonák istápolására fordítja. Húsvét ünnepén a barakkórház beteg katonáit részesítette nagy örömben, amikor a hatalmas méretű hadikórháznak lakóit bőséges oszonnával vendégelte meg. Jó bor, cigareta, szivar, mákoskalács és meggy másból áll a szeretet lakomája. A megvendégtelt négy száz katonára persze nem győzött hálálkodni a lelkes urilányoknak, akik az oszonnát rendezték. Áldották minden lépésüket; különösen főispánunk leányait, Széchenyi Irmát és a kis Mártát árasztották el a sok hálálkoddással. Meg is érdemlik. A lelkes magyar honleányoknak mintaképei. Búszkeségei a Széchenyi nemzetségnak. A lelkes jótékonykodáshoz hozzájárultak: özv. Nyári Gáborné 25 liter bor, Véber Mariska 2 üveg bor, Kégl Ada Csala 200 tojás, gróf Széchenyi Viktorné palotahölgy 100 tojás, Kendi Margit Sárszentmihály 50 tojás és 10 K, Weisz Ödön Pázmánd 100 K, Wertheim Pálné 20 tojás, Pro Patria tagok: bor, cigareta, dohány, kalács stb. Sármenteléről az iskolás gyermekek: Heinrich Margit és Erzsike 14, Hollósi Ferenc 7, Takács István 4, Manzóger István, Ferenc és Annus 15, Simon Julis 4, Szabó Vencel és Károly 7, Kléber-József 6, Zsedely Irma és Erzsike 10, Bencz Magdolna 4, Szabó Bandi és Anna 10, Horváth Erzsé 5, Ripszám Mari és Irén 5, Szabó János 10, Pastéka Ferenc 5, Berta Erzsé 7, Molnár Julis 6, Pajor Mari 5 és Bergman László 20 darab tojás. A jótételek nyújtott adományokért az egyesület elnöksége ez uton is köszönetét fejezi ki.

— **Hogy is volt a kutmérgezés?** Mikor megjelent a figyelmeztető rendelet, hogy repülőgépek vizekkel esetleg még az öreg Székesfehérvárot is, hát persze, hogy menten itt voltak a repülőgépek bombázni bennünket. A Sóstón felállított ágyuk éjjel-nappal lövöldöztek a támadó repülőgépeket. Ennyire működött a képzelődés. Most már nem képzelődnek. Azután: jött a figyelmeztetés, hogy az ellenség kémei megmérgezik a kutakat, az állatokat pedig bacillusoktól megfertőzik. A képzelődés újra munkába állt. A Széchenyi utcában menten megmérgeződött egyik kut. A hatóság vegyvizsgálatot végeztetett s kislát, amit mi előre mondtunk, hogy tudniillik

szennyes elváltozás történt a trágyadomb közelsége miatt. Most már tehát: tessék megnyugodni. De azért: az elővigyázat mindenkor okosság.

— **Ahol a hatóság tart cipőjavító műhelyt.** A cipőtalpalás nálunk ma olyan luxus, amit csupán nagyon vagyonos ember engedhet meg magának. A cipészek azt mondják, hogy a bórzsora az oka; lehet hogy igazuk van. Mind azonban azt tudjuk, hogy kegyetlenül drága és ebben nekünk — sajnos — egész biztosan igazunk van. Irigylkedve gondolunk Trencsén városára, ott hatósági cipőüzem van, s abban az árak a következők: Férfitalp sarokkal 8 K, férfitalp sarv nélkül 650 K, férfisarok 2 K, női és fiútalp sarok nélkül 6 K, női és fiúsarok 120 K, leánytalp sarok nélkül 5 K, leány-sarok 1 K, gyermektalp sarokkal 4 K, gyermektalp sarok nélkül 250 K, gyermektalp sarok 1 K. — A talpalási munkadíj bórbeszolgáltatás esetén: Férfi és női cipő 2 K, gyermektalp 1 K. Székesfehérvár is megvalósította.

— **Közigazgatási bizottsági ülés a vármegyénél.** Fejérvármegye közigazgatási bizottsága kedden délelőtt tartotta havi ülését s azon a szokásos havi ügyeket intézték el. A kincstár követelése a múlt hóban 2479445 korona, befizettek 1171241 koronát, a kincstár hátralékos követelése 1308204 kor. Körmeny Péter gazdasági felügyelő a vetések állásáról és a gazdasági munkálattokról tett jelentést. A gazdaságok természetszerűleg nagy nehézségekkel küzdenek, valahogy azonban csak megleszünk. A királyi tanfelügyelő a tanügyről referált. A tanügy is rengeteg nehézséggel küzd. Sok helyen tanító hiányában nem tudnak előadások. A tanulók beiskolázása is rengeteg nehézségekkel jár. A gyűlésen semmi más fontos esemény nem történt.

— Rövid hírek.

— **Meghívó.** A Fejérmegyei és Székesfehérvári városi Csecsemővédő Egyesület a f. é. április 15-én vasárnap d. e. 11 órakor a vármegyeháza nagytermében közgyűlést tart, s arra a tagokat meghívják. Tárty; Az alapszabályoknak miniszterileg kívánt módosítása.

— **Hirtelen halál.** Özv. Szele Mihályné, született Kovács Erzsébet 67 éves Horog utcai asszony látogatásban volt a Széchenyi-utcában; hazamenet közben rosszul lett, a Kálozi vendéglő udvarán összeesett és meghalt. A rendőrorvosi megállapítás szerint agyhűdés érte. Elszállították a hulla kamrába.

— **A Fejérmegyei és Székesfehérvári városi Csecsemővédő Egyesület alapító tagsága** címén újabb a következő adományok érkeztek: Freud Lajos 150 K, Baár József 150 K, Meszlény Benedekné 150 K, Br. Trauttenberg Frigyesné 150 K, Gróf Eszterházy Lászlóné 500 K, dr. Lintner Sándorné 100 K.

— **Népfelkelők jelentkezése.** 1871 évtől 1897. évig bezárólag terjedő időben született összes népfelkelésre kötelezettek, kik tényleges katonai szolgálatot nem teljesítettek, valamint az 1893 évtől 1867 évig terjedő időben született azon egyének, kik a sorozó, vegyes

katonai vagy honvéd felülvizsgáló bizottság által törlendőknek, illetőleg mindennemű népfelkelési szolgálatra alkalmatlannak nyilváníttak és eddig e címen a népfelkelési bemutató szemlén még nem jelentek, összeírásuk végett a tartozkodási helyi községi előjáróságnál (városi hatóságnál) kisközségekben a körjegyzőségek székhelyén április 20-ig jelentkezni tartoznak.

— **Adomány.** Szegő Miksa buda pesti gyáros, a helybeli felső kereskedelmi iskolának volt növendéke, 300 koronát tett le Pék János igazgató kezeibe, hogy azt az iskola szegény, jóra való tanulóik között; ossza szét, akiknek hozzátartozói bevonultak.

— **Kazaltűz.** Nagyszombaton este Forgó utcá 8. szám alatt Antal József Budai u. lakosnak szalma-kazaltal meggyújtották és elégett. A kár mintegy 600 korona. A rendőri vizsgálat megindult.

— **A mezítábasokknak** Rainiss Luluka 10 koronát adományozott.

— **Szeptő, májfolt porsénés** arcátisztaláságot ápolására biztos hatáson szer a „Korona tejkrem” (ezelőtt Crème de Lakteine), mely karszori használat után az arcot bársonysimává és hófehérre teszi. Egy kis tégely 120 K. Nagytégely 2 K. Kapható Szűcs Róbert gyógyszerárban.

— **Köhögés ellen** kitünően bevált, háziszér a Siörk-pasztilla. Egy doboz ára 60 fillér. Kapható Szűcs Róbert királyi-terti gyógyszerárban.

— **Bojtorján** hajszesz korpásodás, hajhullás ellen; üvege 1 korona, 30 fillér. Kapható Szűcs Róbert gyógyszerárban.

SZÍNHÁZ

Apolló mozgószínház hírei.

— **A lelenc.** Ez a címe az Apolló-színház szerda és csütörtöki műsora slágerének. A 3 felvonásos nagyhatalú drámát, mely a híres Eicó-filmgyár nagyszerű produkuma, egy pompás vígjáték szövi meg. A műsora az „Osztrák Magyar haditengerészetről felvett szenzációképek egészét ki. Előadások fél 7 és fél 9 órakor. Rendes helyárak.

Az Uránia mozgószínház hírei.

— **Az Uránia igazgatósága** közli, hogy közönségének kedvence, Erna Morena kedden és szerdán ismét fényes szerepben fog bemutatkozni. Ezúttal „Renáta a kaméliás hölgy” című irodalmi filmben. A művésznő ez új szerepében is a hatalmas tudásának a legjobbját nyújtja. A kiegészítő műsor szintén elsőrangú képekből áll. Előadások kezdete fél 7 és fél 9 órakor.

LEGDIVATOSABB NŐI ÉS LANYKA SELYEM- és SZALMAKALAPOK.

UJDONSÁG kalaptollak, virágok és szallagokban.

Nagy választék blousokban!

Bőr és sárcipők olcsó árban

kaphatók: **Kováts Antalnál**, Városház-tér.

APRÓHIRDETÉSEK.

— **Eladó** három darab egyéves sován sertés. Templomköz 7. Fel-sőváros.

— **Bolti leány** felvétetik, Rotten dohánnyózdájában. Kossuth u.

— **Kisebb nagyobb ablak** és egy újabb divatu ágyladó. Lakatos utca 16. szám.

— **Nagyfajtu kacsa**, pulyka és tyúk keltető tojások kaphatók Paulovits gazdaságban. Tudakozódní lehet Ybl Miklós utca 8. sarok.

— **Sósi dűlőben** egy buzafölöd eladó. Tudakozni lehet Szerder-utca 59.

— **Egy levágni való tehén** eladó, Széchenyi utca 94. sz. alatt.

— **Malom utca 49.** számú ház szabadkézből eladó. Tudakozni ugyan-ott lehet.

— **Egy tanuló** vagy mindenese fiú felvétetik, Pete műterem.

— **Kis mindenese** fiút felvesz az Egyházmegyei Könyvnyomda, Szt. István-tér 1. sz.

Uránia színház.

— **Szerdán és csütörtökön:** (április hó 11 és 12 én)

Renáta, a kaméliás hölgy.

Irodalmi film.

Dráma 3 felvonásban.

Főszereplő: Erna Morena.

Remek pótműsor.

Előadások fél 7 és fél 9 órakor.

Apolló - színház.

— **Szerdán és csütörtökön:** április 11 és 12-én:

A LELENC.

Dráma 3 felvonásban.

Remek kiegészítő műsor.

Előadások fél 7 és fél 9 kor.

Rendes helyárak.

Legközelebb:

Szomaházy István regénve filmen

Mese az írógépről.